

YETİŞKİN ÇALGI ÖĞRETMENİ ÖZELLİKLERİ*

Şebnem YILDIRIM ORHAN**

Nevhiz ERCAN***

ÖZET

Bu çalışmada, 22 yaş sonrasında müziğe amatör olarak yaklaşan yetişkin öğrencilere eğitim veren çalgı öğretmenin özellikleri üzerinde durulmuştur. Araştırma, genel tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Yetişkin, çalgı eğitimi, amatör çalgı eğitimi ve öğretmen başlıkları ile literatür taraması yapıldıktan sonra 22 yaş üstü, meslek sahibi amatör çalgı eğitimi alan 33 yetişkine çalgı öğretmenin hangi karakteristik özelliklere ve mesleki becerilere sahip olması ile ilgili sorular sorulmuştur. Araştırmada kuramsal veriler alan araştırması/belgesel kaynak tarama yoluyla, nicel veriler ise uzman görüşüne dayalı oluşturulan anket ve görüşme ile elde edilmiştir.

Anket aracılığıyla elde edilen nicel veriler; frekans (f) ve yüzde (%) dağılımı ile tablolastırılmıştır. Ankette yer alan açık uçlu sorular ve görüşme yoluyla elde edilen cevaplardaki benzer ifadeler bir araya getirilerek bulgulara tablolastırılmıştır. Tablolar yetişkinlerin kendi ifadelerine göre oluşturulmuştur.

Anket ve görüşmelerden elde edilen sonuçlara göre; yetişkin çalgı öğretmenin karakteristik özellikleri konusunda %90 oranında güler yüzlü, hoşgörülü, dostça davranan, sabırlı, empati kurabilen, sevecen, idealist, esnek ve geçimli olması ile mesleki beceriler konusunda öncelikle öğretmenin çalgısını en üst düzeyde öğretebilme becerisine sahip olmasını, ankete katılan yetişkinlerin %76'sının derse çalışmadan gittiklerinde öğretmenin tavrının olumlu olması, %24'ünün ise olumsuz olması görüşünde oldukları, çalgı öğretmenin çalgıyı sevdirebilmesini, sonra çalgısını iyi düzeyde çalması ile deneyimli olmasını önemsedikleri sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yetişkin, yetişkin eğitimi, amatör çalgı eğitimi, hobi, çalgı öğretmeni

* (Eylül-2012 ODTÜ Uygulamalı Eğitim Kongresinde Poster olarak sunulmuştur). (Presented as a poster in September 2012 METU Applied Education Congress)

** Yrd. Doç. Dr., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Bölümü, El-mek: s.y.orhan@hotmail.com

*** Prof. Dr., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Bölümü, El-mek: nevhizercan1953@gmail.com

QUALITIFICATIONS OF ADULT MUSICAL INSTRUMENT TEACHERS

ABSTRACT

This study focuses on the qualifications of adult musical instrument teachers who teaches adult students aged 22 and older who started music as amateurs. This research is a descriptive research designed as a relational survey method. After doing a literature review in topics of adult, instrument education, amateur instrument education and teacher, 33 professional adults aged 22 and older were asked which personality traits and professional skills they want in musical instrument teachers. Theoretical data of this study is acquired from field researches and documentary literature surveys, quantitative data is collected from questionnaire and interviews formed with experts' opinions. Similar statements from the interviews and open-ended questions are given together in the tables. Tables are created with statements of adults' own opinions.

The data acquired through the questionnaire is analyzed by means of frequency and percentage values and shown in tables. As results of questionnaires and interviews, the outcome of adult musical instrument teachers' personal characteristics must be genial, lenient, friendly, patient, tender, idealist, flexible, compatible with the attribute to empathy for the %90, for the %76 teachers should show negative attitude in the lessons when the student didn't study, although %24 states that teacher should show positive attitude. About the professional skills, first the teacher to have the ability of teaching the instrument in the best level, making the musical instrument loveable, after playing the musical instrument in a good level and being experienced.

Key Words: Adult, adult education, amateur adult instrument education, hobby, musical instrument teacher.

1.Giriş

Değişen ve gelişen dünyayla paralel olarak sanat/ müzik alanında da değişim ve gelişimler olmaktadır. Gelişmelerin hızla yaşandığı çağımızda bu gelişmelere uyum sağlayabilmek, bir çağdaşlaşma ölçütüdür. Amatör çalgı eğitimi almak çağdaşlaşmanın gereklerinden biri sayılabilir. Çalgı eğitimi alan birey kendine katkı sağladığı gibi etrafındakileri de etkiler ve eğitir. Yaşamın içindeki her an kültürleme sürecidir. Gittiğimiz her konser, dinlediğimiz her CD ya da çocuğumuzu götürdüğümüz için her çalışmasını izlemek durumunda kaldığımız koro çalışması, çalgı dersi yetişkinler için kültürleme sürecidir. Çocuk yaşlarda bu imkanı bulamamış ya da yeterince ilgilenmemiş veya ailesi destek vermemiş yetişkin, kendi sosyal statüsü, eğitimi ve toplum içindeki rolünü tamamladıktan sonra bu ihtiyacını- eksikliğini- dileğini-tutkusunu gerçekleştirme imkanı bulur. Kültürleme, eğitimden daha geniş bir anlam içerir. Eğitim, kültürlemenin bilinçli, amaçlı veya istendik şartlandırmalarını içermektedir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/4, Fall, 2012

Amatör çalgı eğitimi, insanın kendisini fark etmesi- algılayabilmesi, tanıyıp tanımlayabilmesi var olan becerilerini aldığı eğitim aracılığıyla geliştirmesi ve bu sayede kendisini gerçekleştirme imkanı vermesi bakımından müzik eğitiminin önemli bir boyutudur.

Bireyin yaşamında, çalgı eğitiminin değişik işlevleri bulunmaktadır. Bu eğitimin, özellikle psikolojik boyutu bulunan bir eğitim biçimi olduğu söylenebilir. Sanatsal bir alan niteliğindeki müzik alanında, insanların müzik zevki edinmelerine katkı oluşturmaları, kişilik gelişimindeki etkili durumu, boş zamanları olumlu biçimde değerlendirme amacı taşıyan düşünceyi gerçekleştirmede en iyi araçlardan biri olmasından dolayı, çalgı eğitiminin kendine özgü yanları vardır (Uslu,2006). Çalgı eğitimi bireyseldir. Bireysel eğitimde kişiye özel yaklaşım geliştirebilmek oldukça önemlidir. Çalgı öğretmeni kişinin yeteneği, fiziksel özellikleri, ilgisi , yatkınlığı ve zekasına göre en uygun özel eğitimi vermelidir.

Türkiye’de müziğe amatörce ilgi duyan geniş bir kitlenin olduğu söylenebilir. Bu eğitimin süreci, verildiği ortam,niteliği,etkili olması – verimliliği, yaygınlığı gibi konularda eksikler olmakla beraber bireysel özel dersler,özel dershaneler, dernek, belediye, halk evleri gibi kurum ve kuruluşlarda amatör müzik / çalgı eğitimi verilmektedir.

Öğretmenlik,bilgi ve deneyimin bütünüdür. Öğrenme süreci en genel anlamda bir iletişim sürecidir. Bu süreçte, bilgi alışverişinin yeterli ve anlamlı olması, öğretmenin yeterlikleri ile ilgilidir.Bu yeterlilikler mesleki olduğu kadar iletişim becerileri ile de ilgilidir.Öğretmenin mutlu olması, neşeli,istekli ve kendine güvenli olması öğrenci motivasyonunu olumlu etkiler. Öğretmenin duygu durumu, derse kaygılı gelip gelmemesi dersin başarısını etkileyen faktörlerdendir. Bu sebeple öğrenciyle derste bulduğumuzda, çalgımızın başına geçer geçmez olumsuz duygulardan arınmamız gerekir.

Amatör müzik eğitimi veren eğitimcilerin büyük bir çoğunluğu mesleki müzik eğitimi verenkurumlardan mezunlardır. Bu eğitimi verenler arasında halk tabiriyle “alaylı” olarak bilinen kendi çabalarıyla, amatörce, dernek veya belediye konservatuvarlarından eğitim almış veya özel dersler alarak müzik eğitimini geliştirmiş eğitimciler de bulunmaktadır (Türkmen,2010).

Yetişkin; Yetişmiş, olgunlaşmış, (kız için) evlenme çağına gelmiş, kanunların belirttiği belli bir yaşı aşmış, toplumsal sorumluluklarını bilme durumunda olan genç, beden, ruh ve duygu bakımlarından olgunluğa erişmiş olan kimse, gelişimin herhangi bir yönünde veya tümünde duraklama düzeyine erişmiş olan (TDK,1998:2443).

Yetişkin bilgiyi almada hazır bulunuşluğu, öğrenme isteği bakımından ideal bir öğrencidir. Uygun bir ortam varsa doğru yöntem ve kişiye özel programla her yetişkin belirli düzeyde çalgı çalabilir. Bunu gerçekleştirecek kişi-kişiler, bu işe istek duyup zaman ayıran yetişkin ile alanında uzman öğretmendir. Yetişkinler öğrenme faaliyetine çok çeşitli nedenlerle başlayabilirler. Özellikle yeni beceriler kazanıp kişisel ve sosyal gelişimlerine yatırım yaparak boş zamanlarını üretken hale getirip iyi değerlendirmek isterler.

Yetişkinlere öğretmenlik yapmak öğretmenin mesleki sosyalizasyonuna büyük ölçüde katkı sağlar. Farklı meslek gruplarından, farklı deneyimlerle yoğrulmuş yetişkin bu anlamda öğretmenin de öğretmenidir. Öğretmen yetişkin öğrencisine derse hazırlanarak ve dersi planlayarak gitmek durumundadır. Çünkü yetişkin öğrenci ne istediğini bilir,sorgular ve amacına yönelik olarak dersin programlamasında rolü olsun ister. Ancak planlananın dışına çıkma ihtimali hiçbir zaman unutulmamalıdır. Her beklentiye karşılayacak yeterlilik yetişkin çalgı öğretmeni için önemli bir meziyettir. Şüphesiz her konuda tam bir yeterlilik herkese mahsus değildir. O zaman devreye öğrenciyi ikna etme becerisi girer. Öğretmenine inanan öğrenci için bu durum problem olmaz.

Problem cümlesi

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/4, Fall, 2012

Yetişkin çalgı öğretmeninin özellikleri nelerdir?

Alt problemler

- 1-Yetişkin çalgı öğretmeni hangi karakteristik özelliklere sahip olmalıdır?
- 2- Yetişkin çalgı öğretmenini hangi mesleki becerilere sahip olmalıdır?

2.Araştırmanın önemi

Bu araştırma; amatör çalgı eğitimi alan yetişkin öğrencilere ders veren öğretmen özelliklerinin belirlenmesi ve bu alanda çalışmak isteyenlere ışık tutması bakımından önemlidir.

3.Yöntem

Bu bölümde araştırmanın yöntemi ve modeli, evren ve örnekleme, verilerin toplanması, toplanan verilerin analizi ve çözümlenmesinde kullanılan yöntem ve teknikler yer almakta ve açıklanmaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Araştırma, genel tarama modelinde betimsel bir çalışmadır.“Betimleme araştırmaları, mevcut olayların daha önceki olaya ve koşullarla ilişkilerini de dikkate alarak, durumlar arasındaki etkileşimi açıklamayı hedef alır” (Kaptan,1989;34).

3.2.Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini amatör müzik eğitimi alan yetişkinler, örneklemini ise araştırmaya gönüllü olarak katılan özel dersane ve halk evlerinde amatör çalgı eğitimi alan 22 yaş üstü 33 meslek sahibi yetişkin oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Teknikleri

Araştırmada kuramsal veriler alan araştırması/belgesel kaynak tarama yoluyla, nicel veriler ise uzman görüşüne dayalı oluşturulan anket ve görüşme ile elde edilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Anket aracılığıyla elde edilen nicel veriler; frekans (f) ve yüzde (%) dağılımı ile tablolştırılmıştır. Ankette yer alan açık uçlu sorular ve görüşme yoluyla elde edilen cevaplardaki benzer ifadeler bir araya getirilerek bulgulara tablolştırılmıştır. Tablolar yetişkinlerin kendi ifadelerine göre oluşturulmuştur.

4.BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırma verilerinden elde edilen bulgular yorumlanarak tablolar halinde gösterilmiştir.

4.1 Anket uygulanan yetişkinlerin demografik özellikleri

Tablo 3. Ankete katılan yetişkinlerin cinsiyetleri

Cinsiyet	f	%
Kadın	18	55
Erkek	15	45
Toplam	33	100

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/4, Fall, 2012

Tablo.4. Ankete katılan yetişkinlerin yaş aralığı

Yaş	f	%
22-32	10	33
33-42	9	27
43-52	8	24
53-62	4	12
63-70	2	6
Toplam	33	100

Tablo 5. Ankete katılan yetişkinlerin eğitim durumu

Eğitim durumu	f	%
Lise	4	12
Lisans	14	42
Yüksek lisans	6	18
Doktora	9	27
Toplam	33	100

Tablo 6. Ankete katılan yetişkinlerin meslekleri

Meslek	f	%
Tıp doktoru	7	21
Mühendis	7	21
İşletmeci	3	9
Müfettiş	1	3
Eczacı	1	3
Öğretmen	3	9
Avukat	1	3
Hemşire	1	3
Gazeteci	1	3

İşsiz	1	3
Mimar	1	3
Veteriner	1	3
Emekli	2	6
Kamu yönetimi-arş gör.	1	3
Yönetici	1	3
Diş hekimi	1	3
Toplam	33	100

Tablo 7. Ankete katılan yetişkinlerin çaldıkları çalgılar

Çalgı adı	f	%
Keman	6	18
Piyano	6	18
Viyolonsel	7	21
Flüt	1	3
Gitar	1	3
Ud	2	6
Bağlama	3	9
Akordeon	5	15
Klasik kemençe	1	3
Darbuka	1	3
Kanun	2	6
Bateri	2	6
Toplam	33	100

1. Alt Probleme ilişkin bulgular

1.1. Yetişkin çalgı öğretmenin karakteristik özellikleri

Açık uçlu sorulardan elde edilen cevaplara ilişkin uygulanan içerik analizi sonucunda; yetişkin çalgı öğretmenin karakteristik özelliklerine dair %90 oranında güler yüzlü, hoşgörülü, dostça davranan, sabırlı, empati kurabilen, sevecen, idealist, esnek ve geçimli olması talep edilmektedir. Bu görüşlerin yanı sıra % 10 oranında ise disiplinli, otoriter, lider, demokratik olmalı verilerine ulaşılmıştır.

1.2.Tablo. 8. Ankete katılan yetişkinlerin derse çalışmadan gittiğinde öğretmenin tavrı konusunda beklentisine ilişkin görüşleri.

Tutum	f	%
Teşvik (motive) edici olmalı	7	21
Hoşgörülü olmalı	7	21
Tatlı sert olmalı	4	12
Kızmalı-sert olmalı	4	12
Utandırmamalı	3	10
Baskı yapmamalı	2	6
Yardımcı olmalı	2	6
Israrcı olmalı	2	6
Eleştirmeli	2	6
Toplam	33	100

Teşvik etme, hoşgörülü olma, utandırmamalı, baskı yapmamalı yardımcı olmalı ifadelerini olumlu tutum, kızmalı- sert olmalı, ısrarcı olmalı ve eleştirmeli tavırları da olumsuz tutum olarak kabul edersek; ankete katılan yetişkinlerin %76'sının derse çalışmadan gittiklerinde öğretmenin tavrının olumlu olması, %24'ünün ise olumsuz olması görüşünde olduğu tablo 8'de görülmektedir.

Görüşmelerde yetişkinlerin büyük bir kısmı (%80'i) farklı sorumlulukları olduğunu dolayısıyla çalışamamalarının haklı sebepleri olabileceğini, bu işi keyif için yaptıklarının unutulmaması gerektiğini ifade ettikleri gibi, %20'si de sanatın ancak disiplinle sürdürülebileceğini bu sebeple öğretmenin bu konuda çok disiplinli olup öğrencisine yetişkin de olsa taviz vermemesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

2.Alt probleme ilişkin bulgular

Tablo 9. Yetişkin çalgı öğretmenin sahip olması gereken mesleki beceriler

Beklentiler	f	%
Çalgısını iyi düzeyde çalabilmeli	4	12
Çalgısını en üst düzeyde öğretebilmeli	6	18
Çalgıyı sevdirebilmeli	5	15
Eser seçimini doğru yapabilmeli	3	9

Turkish Studies

Deneyimli olmalı	4	12
Yetişkin psikolojisinden anlamalı	5	15
Kişiyi özel program verebilmeli	4	12
Yeniliklere açık, kendini yenileyen	2	6
Toplam	33	100

Tablo 9’da görüldüğü gibi yetişkin öğrencilerin öncelikle öğretmeninin çalgısını en üst düzeyde öğretebilme becerisine sahip olmasını, çalgıyı sevdirebilmesini ve sonrasında çalgısını iyi düzeyde çalması ve deneyimli olmasını önemsediklerini ifade etmişlerdir. Bu durumda çalgı öğretmenin iyi çalıcı olmasından çok, iyi öğreten olması yetişkininin öğretmeninden beklentisidir diyebiliriz. Ayrıca çalgısını seven öğretmen bunu öğrencisine yansıtır. Çalgı çalmadaki süreklilik bu sevgiyle doğru orantılıdır. Yetişkin öğrencinin öğretmeninden özellikle diğer bir beklentisi de bu yöndedir.

5-Sonuç ve Öneriler

5.1.Sonuçlar

I. Alt probleme ilişkin sonuçlar

Yetişkin çalgı öğretmenin karakteristik özellikleri konusunda %90 oranında güler yüzlü, hoşgörülü, dostça davranan, sabırlı, empati kurabilen, sevecen, idealist, esnek ve geçimli olması, % 10 oranında ise disiplinli, otoriter, lider, demokratik olması,

Yetişkinlerin %24’ü derse hazırlıksız gittiklerinde öğretmenin tavrının olumsuz olması %76’sının da olumlu olması görüşünde olduklarına ulaşmıştır.

II. Alt probleme ilişkin sonuçlar:

Yetişkin öğrencilerin öncelikle öğretmenin çalgısını en üst düzeyde öğretebilme becerisine sahip olmasını, çalgıyı sevdirebilmesini ve sonrasında çalgısını iyi düzeyde çalması ile deneyimli olmasını önemsedikleri sonuçlarına ulaşmıştır.

5.2.Öneriler:

Yetişkinlerden elde edilen veriler ışığında yetişkinlerle çalışacak çalgı öğretmenlerine;

- Yetişkin psikolojisi konusunda birikim sağlaması,
- Alanına hakim, öğretmenlik mesleğini seven ve kendi sahasında söz sahibi olması,
- Çalgısını iyi çalmasının yanı sıra genel kültürü yüksek, iletişimi güçlü, empati kurabilen de olması,
- Her öğrenci ayrı bir örneklem olduğundan her öğrenci için ayrı program düşünmesi,
- Dersle ilgili öğrencisinin beklentisini öğrenmesi,

-Öğretmen öğrencisini eleştirirken karşısındaki öğrencinin yetişkin olduğunu göz önünde bulundurması ve uygun bir iletişim dili kullanması önerilir.

KAYNAKÇA

- CLAVIER, (2003). “Questions and Answers” Mart sayısı.
- ERCAN, N.(1998) Yetişkinlerde Piyano Eğitimi ve Karşılaşılan Sorunlar, GÜGEF dergisi, cilt 18,sayı 2
- HOLT, J.(2011).Never too late: My Musical life story
- JOHNSON, R.(1996). The Adult Student: Motivation and Detention American Music Teacher, October- November.
- KAPTAN, S. (1989). Bilimsel Araştırma Gözlem ve Teknikleri. Tek ışıık Aş.,Ankara.
- LEWIS, M.B(1996). (Çeviren)Eskioğlu I.(2002) “Yetişkin Öğrencilerin Özel İhtiyaçları”, “Piyano eğitiminde ilke ve yöntemler” yüksek lisans dersi ders ödevi
- MACH, E.(1990).“Well Tempered Keyboard Teacher- The Adult as a student” sy :15
- MYRA, B.- T.(2007). “Joyfull Teaching with Adult Students” Clavier, Mayıs/ Haziran.
- ONUR, B.(2006). “ Gelişim Psikolojisi” Yetişkinlik-Yaşlılık- Ölüm
- ORHAN, YILDIRIM Ş. (2012). “Yetişkin Öğrencilere Uygulanan Amatör Çalgı Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri” NWSA, Ekim sayısı, 2012
- Türk Dil Kurumu (1998),Türkçe Sözlük
- TÜRKMEN, U. (2010). Çocuğun Bireysel Toplumsal ve Kültürel Gelişiminde Amatör Müzik Eğitiminin Yeri Problemleri ve Çözüm Önerileri, İlköğretim online,9 (3)
- USLU, M. (2006).Türkiye’de Çalgı Eğitiminin Yaygınlaştırılmasında ve Geliştirilmesinde Çoksesli Müzik Eğitimi Görüşü, Müzik ve Bilim Dergisi: Mart sayısı.